

OSMANLI DEVLETİ KURULUŞ ve YÜKSELME DÖNEMİ

İHTİYAC

- Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda Ahilerin de desteği alınmıştır.
- Kuruluş dönemi padişahları; Osman Bey, Orhan Bey, 1. Murat(Hüdavendigar), 1. Beyazıt(Yıldırım), 1. Mehmet(Çelebi), 2. Murat.
- Osman Bey döneminde Bilecik, Karacahisar, Yarhisar ve İnegöl alınmıştır.
- Osman Bey döneminde yapılan Koyunhisar Savaşı, Bizans ile Osmanlı arasında yapılan ilk savaştır. Bu savaşın kazanılması ile İznik, İzmit ve Bursa'nın fethi kolaylaşmıştır.
- İlk kez bakırdan Osmanlı parası(mangır) ve Osmanlı vergisi Osman Bey döneminde konulmuştur.
- Orhan Bey döneminde; Bursa fethedilmiş ve başkent yapılmıştır. İznik ve İzmit alınmıştır. Karesioğulları Beyliği Osmanlılara katılmıştır. Bu beylik Osmanlıya katılan ilk beyliktir. Karesioğullarının Osmanlıya katılmasıyla Osmanlıda denizcilik faaliyetleri başlamıştır. Ayrıca bu beyliğin alınması Anadolu'da birliğin sağlanmaya çalışıldığının başladığını gösterir. Osmanlıların balkanlardaki ilk toprak parçası olan Çimpe Kalesi Orhan Bey döneminde alınmıştır. İlk kez gümüşten Osmanlı parası bastırılmıştır. Yaya ve müsellemlerden oluşan ilk düzenli birlikler kurulmuştur. İlk Osmanlı medresesi(İznik Süleyman Paşa) açılmıştır. İlk divan teşkilatı oluşturulmuştur. Vezir, kadı ve subaşı atması yapılmıştır. Divan teşkilatının oluşturulması, vezir, kadı ve subaşların atanması uç beyliğinden teşkilatlı bir devlet yapısına geçtiğinin kanıtıdır. İlk defa vakıflar oluşturuldu.
- 1. Murat Döneminde; Sazlıdere savaşı ile Edirne alınmış ve başkent yapılmıştır. Haçlılar Sırpsındığı Savaşında mağlup edilmiştir. 1. Kosova Savaşında haçlılar mağlup edilmiştir. Osmanlı Devleti ilk kez topu Kosova Savaşında kullanmıştır. Bu savaş balkanlardaki fetihlerin kalıcı olmasını sağlamıştır. İskan politikası uygulanmıştır. Osmanlı Devletinde sultan ünvanını ilk kez 1. Murat kullanmıştır. Rumeli Beylerbeyliği kuruldu. Kapıkulu Ocağı(Yeniçeri dahil) kuruldu. İlk kez defterdar ataması yapıldı. Maliye teşkilatı oluşturuldu. Tımar sistemi etkili şekilde kullanıldı. Kazaskerlik makamı oluşturuldu. Devşirme sistemi uygulanmaya başladı. Topçu ocağı kuruldu. İlk veziriazam tayin edildi. Kardeş katli başladı. Şehzadeler sancaklara vali olarak gönderildi.
- Osmanlı Devletinde başkentlerin batı yönünde yer değiştirmesinde fetih bölgelerine yakın olma isteği ve yayılma siyasetinin batıya doğru olmasıdır.
- 1. Beyazıt(Yıldırım) döneminde; Anadolu Hisarı(Güzelcehisar) yaptırıldı. İlk kez Anadolu'da Türk siyasi birliği sağlandı. Haçlılar Niğbolu Savaşında mağlup edilmişlerdir. Ankara Savaşında Timur Osmanlı Devletini yenmiş ve Anadolu'daki Türk birliği bozulmuş, fetret devrine girilmiştir. Anadolu Beylerbeyliği kurulmuş, Gelibolu'da tersane(ilk Osmanlı tersanesi) açılmıştır.
- 1. Mehmet(Çelebi) döneminde; otoriteyi tekrar sağladığı için 2. Kurucu denmiştir. İlk dini ve toplumsal nitelikli ayaklanma olan Şeyh Bedrettin İsyanı bastırıldı. Venediklilerle ilk kez deniz savaşı yapılmıştır.
- 2. Murat döneminde; Anadolu'daki beylikler ve Balkanların fethi ile uğraşmıştır. İstanbul kuşatılmış ama alınamamıştır. Macarlarla Edirne-Segedin Antlaşması yapılmıştır. Fakat Macarların antlaşma şartlarına uymaması sebebiyle Varna Savaşında Haçlılarla savaşmış ve haçlılar mağlup edilmiştir. 2. Kosova Savaşında Haçlılar mağlup edilmiştir. Bu savaş ile Avrupalı devletler taarruz durumundan savunma durumuna geçmiş, Türklerin balkanlardan atılamayacağı kesinleşmiştir. Tahtını gönüllü olarak bırakan tek padişah 2. Murat'tır.
- Yükselme Dönemi padişahları; 2. Mehmet(Fatih), 2. Beyazıt, 1. Selim(Yavuz), 1. Süleyman(Kanuni), 2. Selim, 3. Murat.
- Yükselme döneminde, imparatorluk düzenine geçilmiş, İpek ve Baharat yolları alınmış, Anadolu Türk birliği sağlanmış, Akdeniz ve Karadeniz Türk gölü olmuş, Mısır ve Arap yarımadasının fethi ile İslam aleminin lideri olunmuştur.
- 2. Mehmet(Fatih) döneminde; Pontus Devleti yıkılmıştır. Otlukbeli Savaşında Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan mağlup edilmiştir. Kırım'ın alınmasıyla Karadeniz Türk gölü olmuş ve İpek Yolu denetim altına alınmıştır. Ege Denizi denetim altına alındı. Venediklilere ticari imtiyazlar verilmiştir. İstanbul fethedilmiş Bizans İmparatorluğu yıkılmıştır. İstanbul başkent yapılmıştır. Altın para bastırılmış ve cülus bahşişi dağıtılmıştır. Topkapı Sarayı, Rumeli Hisarı(Boğazkesen), Kilitbahir Kalesi inşa edilmiştir. Sahn-ı Seman ve Tetimme Medreseleri açılmıştır. Enderun Mektebi devlet adamı yetiştiren okul haline getirildi. Bosna halkı Müslümanlığı kabul etti ve Boşnak adını aldılar. Kanunname-i Ali Osman ile kardeş katli, cülus dağıtımı(ilk olarak Çelebi Mehmet döneminde verildi.), sancak sistemi, müsadere sistemi yasal hale gelmiştir(ilk kanunname). Halkın dilek ve şikayetlerini dinlemek için arz odası kuruldu. Divan başkanlığı sadrazamlara bırakıldı. Vezir sayısı artırıldı. Kaptan-ı Deryalık ve Şeyh'ül İslamlık makamları oluşturuldu. Balkanların fethini ilk kez tamamlayan padişah'tır.
- 2. Beyazıt döneminde; Cem Sultan ile iktidar kavgası yaşanmış ve fetihler durmuştur. Safevi Devleti'nin kışkırtmasıyla Anadolu'da çıkan Şahkulu Ayaklanması bastırıldı. Osmanlı-Memlük savaşları yapıldı. Karamanoğulları Beyliği ortadan kaldırıldı. Venediklilerle deniz savaşı yapıldı ve Mora yarımadası alındı. Yiv setli topraklar dünyada ilk defa 2. Beyazıt zamanında yapılmıştır. Avrupalı devletlerin Osmanlı'nın içişlerine karışmasına neden olan ilk olay Cem Sultan olayı yaşanmıştır.
- 1. Selim(Yavuz) döneminde; Yeniçerilerin de desteğini alarak babasını(2. Beyazıt) tahttan indirerek tahta çıkmıştır. Bozoklu Celal Ayaklanması bastırılmıştır.(Celali isyanlarını adını aldığı ayaklanma). Safevi ile yapılan Çaldıran Savaşı kazanılmış Doğu Anadolu Osmanlıya geçmiştir. Turnadağ Savaşı ile Dulkadiroğulları yıkılmış, Ramazanoğulları da egemenlik altına alınmış böylece Anadolu Türk siyasi birliği tam olarak sağlanmıştır. Mercidabık ve Ridaniye Savaşları ile Memlükler mağlup edilmiş Suriye, Filistin, Libya, Kahire, Hicaz ve Mısır fethedilmiştir. Böylece baharat yolu Osmanlıya geçmiştir. Halifelik Osmanlıya geçmiş, kutsal emanetler İstanbul'a getirilmiştir.
- 1. Süleyman(Kanuni) döneminde; en uzun tahtta kalan padişah'tır. Kalendaroğlu, Baba Zünnun, Canberdi Gazali ve Ahpet Paşa isyanları bastırılmıştır. Mohaç Meydan Muharebesi ile Macaristan alınmıştır. Avusturya ile İstanbul Antlaşması imzalandı. Fransa'ya ilk kez kapitülasyonlar verildi. Bundaki amaç Avrupadaki haçlı birliğini bozmak. Preveze Deniz Savaşı kazanılarak Akdeniz Türk gölü haline getirilmiştir. Rodos, Cezayir ve Trablusgarp fethedilmiştir. İran' a düzenlenen sefer sonucunda İran ile Amasya antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma İran ile Osmanlı arasında imzalanan ilk resmi antlaşmadır. Hint Ticaret Yolunu ele geçirmek, Hintli Müslümanlara yardımcı olmak ve Portekizlilerin etkinliğini kırmak için Hint Deniz Seferleri Yapıldı. Bu seferlerde Kitab-ı Bahriye'nin yazarı Piri Reis ve Mirat'ül Memalik'in yazarı Seydi Ali Reis kaptanıderyalık yapmışlardır. Son olarak Zigetvar seferi düzenlenmiştir. Aden, Yemen, Sudan, Eritre ve Habeşistan dolayları alınarak Kızıldeniz de Türk gölü haline gelmiştir. Rumeliye yapılan ilk sefer Belgrat seferidir.
- Sokullu Mehmet Paşa döneminde; Kanuni, 2. Selim ve 3. Murat dönemlerinde sadrazamlık(veziriazam) yapan Sokullu özellikle 2. Selim ve 3. Murat dönemlerinde etkili olmuştur. Bu yüzden bu döneme Sokullu Devri denmiştir. Kıbrıs Adası fethedilmiştir. Haçlı Donanması İnebahtı Deniz Savaşında Osmanlı donanmasını yarmıştır. Tunus'un alınmasıyla Kuzey Afrika'nın fethi tamamlanmıştır. Don-Volga Kanalı, Süveyş Kanalı ve Karadeniz-Marmara projeleri bu dönemde faaliyete geçirilmeye çalışılmış ama başarılı olunamamıştır. 2. Selim ordunun başında sefere çıkmayan ilk padişah'tır.

DATA

- Anadolu, İran, Mezopotamya, Filistin, Arabistan, Mısır ve Ürdün'ü içine alan bölgeye Ön Asya, Yakın Doğu veya Orta Doğu denir.
- Emeviler'den sonra İslam dinini Avrupa'da yaymaya çalışan devlet Osmanlı Devleti'dir.
- Orhan Bey döneminde Türkmenler balkanlara yerleştirilerek iskan politikası uygulanmıştır.
- Sancakta yetişen ilk padişah ve savaş alanında şehit olan tek padişah 1. Murat'tır.
- 1. Beyazıt(Yıldırım) İstanbul'u 4 kez kuşatmış ama başarılı olamamıştır.
- Yunanistan ve Bosna-Hersek Niğbolu Savaşında egemenlik altına alınmıştır.(1. Beyazıt Dönemi). Yıldırıma Rım Diyarının Sultanı unvanı verilmiştir.
- Balkan milletlerinin meydana getirdiği ilk Haçlı ordusu Sırpındığı Savaşında, Avrupalı büyük devletlerin meydana getirdiği Haçlı ordusu da Niğbolu Savaşı'nda mağlup edilmiştir.
- Osmanlı tarihinin ilk antlaşması Edirne Segedin Antlaşması'dır.(Macarlar ile yapılmıştır.)
- İstanbul'un fethedilmesiyle Ortodoksların hakimiyeti Osmanlılara geçti, Avrupa'ya giden bilimadamları rönesansı başlattı, ticaret yollarının Türklerin eline geçmesiyle Coğrafi keşifler gerçekleştirildi.
- Kanuni dönemindeki Canberdi Gazali ayaklanması fethedilen yerlerdeki eski yöneticilerin aynı yerde vali olarak bırakılması geleneğini sona erdirdi.
- Sakız Adası Sokullu döneminde Cenevizlilerden savaşılmadan alınmıştır.
- Lehistan Sokullu döneminde alınmıştır.
- İngiltere'ye kapitülasyonlar Sokullu döneminde verilmiştir.
- Don-Volga projesinde amaç Karadeniz'i Hazar Denizi'ne bağlamak ve Orta Asya Türkleri ile bağlantı kurmak, İpek Yolu'nu canlandırmak, İran ile savalarda donanmadan yararlanmaktır. Gerçekleştirilemeyen bu proje 1869'da İngiltere tarafından gerçekleştirilmiştir.
- Süveyş Kanalı projesinde amaç Akdeniz'i Kızıldeniz'e bağlamak, coğrafi keşiflerde önemini kaybeden Akdeniz'e canlılık kazandırmak ve Baharat Yolu'na işlerlik kazandırmaktır. Gerçekleştirilemeyen bu projeyi 1869'da Fransızlar yapmıştır.

YARGI

- Viyana ilk defa Kanuni döneminde kuşatıldı.
- İlk bütçe açığı Kanuni döneminde verilmiştir.
- Osmanlı kanunlarının güncellenmesi, Süleymaniye Camii ve Süleymaniye Medresesinin yapılması Kanuni dönemindedir. Bu dönemin en ünlü hukukçusu Ebu Suud Efendidir.
- Devlet işlerine saray kadınlarının karışması 2. Selim dönemindedir(Sokullu dönemi). Bu dönemde Edirne'de Selimiye Camii yapılmıştır.
- Sancak uygulamasında değişiklik(Sadece bir şehzadenin sancağa çıkması) 3. Murat dönemindedir.

THEMIS

- Osmanlı Devleti 1. Murat Döneminde yapılan Ploşnik Savaşında Balkanlardaki ilk yenilgisini almıştır. Bu savaş Türkleri Balkanlardan atma fikrini kuvvetlendirmiş ve 1. Kosova Savaşı'nın çıkmasına sebep olmuştur.
- 1. Murat döneminde Çirmen Savaşında haçlılar mağlup edilmiş Çirmen Kalesi alınmıştır.
- Türklerin batıya ilerleyişini hızlandıran olaylar; Dandanakan Savaşı, Malazgirt Savaşı, Miryakefalon Savaşı, Osmanlının kurulması, Çimpe Kalesi'nin alınması, Edirne'nin fethi, 2. Kosova Savaşı, İstanbul'un fethi.
- Türklerin batıya ilerleyişini erteleyen olaylar; 1096-1270 Haçlı Seferleri, 1243 Köse Dağı Savaşı, 1402 Ankara Savaşı.
- Karamanoğulları ile ilk savaşlar 1. Murat döneminde yapılmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin ilk başkenti Söğüt'tür.
- İlk Osmanlı veziri Alladdin Paşa'dır.
- İlk Kaptan-ı Derya Baltaoğlu Süleyman Bey'dir.
- İlk taht kavgaları fetret devrinde yapılmıştır.
- Türklerin balkanlardan atılamayacağı 2. Kosova Savaşı sonrası anlaşılmıştır.
- Devşirme sistemi ve Kapıkulu Ocağı 1. Murat döneminde oluşturulmuştur.
- Balkanlarda kalıcı olunmasının temel nedeni iskanlaştırma politikasıdır.
- Sancağa çıkma geleneğini 1. Murat getirmiştir.
- Osmanlı Devleti'ni İslamiyet önceki Türk devletlerinden ayıran en önemli özellik merkezîyetçi devlet yapısını oluşturmaktır.
- 14. YY'da Anadolu'da Türkmen nüfusunu arttıran etken Moğol istilasından kaçan Türklerin Anadolu'ya gelmeleridir.
- Şahi: İstanbul'un fethi için dökülen toplara verilen isim.
- Sokullu Dönemi Osmanlı'da ilk kez bir dönemin sadrazam adıyla anıldığı dönemdir(İkincisi ise Köprülüler Dönemi).
- 2. Selim ordunun başında sefere çıkmamıştır.
- Kapalı Çarşı Fatih döneminde yapılmıştır.
- Özel savaş vergisi olan Avarız ilk kez 2. Beyazıt döneminde alınmıştır.
- Rodos, Belgrat Kanuni döneminde alınmıştır.
- Osmanlının Orta Avrupa'da egemen olmasını sağlayan olay Mohaç Savaşında Macaristan'ın alınmasıdır.
- Ortodoksların koruyuculuğu görevi İstanbul'un fethi ile başlamış Küçük Kaynarca Antlaşması ile son bulmuştur.
- Osmanlının Akdenizde üstünlük sağlaması Preveze Deniz savaşı ile, Karadenizde üstünlük sağlaması Kırım'ın alınması ile olmuştur.
- Sancağa çıkmayı yasallaştıran Fatih Sultan Mehmet'tir.
- Osmanlı sularında serbest ticaret yapma ve İstanbul'da elçi bulundurma hakkı verilen ilk devlet Venedik'tir.
- Yükselme döneminde Divan-ı Humayun'a katılan görevliler; Reis-ül Küttap, Müftü, Kaptan-ı Derya.
- Cülus bahşişi uygulamasını ilk olarak Yıldırım Beyazıt başlatmıştır.
- 1. Murat'ın Germiyanogulları ve Hamitoğulları Beyliği'ni çeyiz ve satın alma yoluyla Osmanlılara bağlaması Anadolu'da Türk siyasi birliğini sağlamada barışçıl yollar izlediğini gösterir.

- Fatih'in İstanbul'u fethettikten sonra Ortodoksların varlığına son vermemesinin sebebi Hristiyan dünyasındaki ayrılıkların sürmesi ve Ortodoksların desteğinin almaktır.
- İtalya'ya Fatih Sultan Mehmet döneminde sefer düzenlenmiştir.
- 1. Beyazıt, 2. Murat ve Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u kuşatan Osmanlı padişahlarıdır. İlk kuşatan 1. Beyazıt'tır.
- Fransa'ya verilen kapitülasyonlar siyasi, hukuki ve ekonomik alanlarla ilgilidir.
- İskan politikası ile askeri, ekonomik ve sosyal hedefler gözetilmiştir.